

OD REDAKCJI

Miłosierdzie jest ukazywane coraz częściej jako swoiste *novum* chrześcijańskiej wiary. Papież Franciszek podkreśla z mocą, że jest ono prorocstwem nowego i sprawiedliwego świata, nową twarzą Kościoła. Czy jest ono rzeczywiście czymś nowym, czy jest raczej zachętą do powrotu „do początku”? Rodzi się bowiem pytanie, czy Bóg stworzył świat ze sprawiedliwości czy z miłości? Dlaczego zatem tak ważna jest ta tajemnica, którą można wyrazić jako miłość miłosierną?

Papież Franciszek dał nam dwie odpowiedzi w ostatnich dokumentach nauczania Kościoła. Najpierw w encyklice „ekologicznej” przywołuje pierwotną dobroć stworzenia. Ukazuje ją w kontekście świata zagrożonego, co pokazuje, że papież nie wierzy naiwnie, że zepsute może być na powrót nowe. Wierzy zaś w pierwotną dobroć stworzenia i w to, że w człowieku są wystarczające pokłady dobra, aby przywrócić ład początku. Podobnie w adhortacji poświęconej małżeństwu i rodzinie, przywołując współczesne przejawy kryzysu, wzywa jednak do okazania miłosierdzia. I znowu nie płynie ono z bezkrytycznej akceptacji nowych form życia rodzinnego, lecz raczej z wiary w to, że istnieje w człowieku jakieś fundamentalne dobro, które każe wierzyć, że na początku tak nie było. Miłosierdzie nie jest więc akceptacją zastanego, lecz wezwaniem do wiary w siłę „początku” z Bogiem. To ów początek sprawia, że moc i siła dobra „na początku” przewyższa słabość i kruchość jej przeżywania we współczesnym świecie. Miłosierdzie nie jest zatem akceptacją tego, co jest, lecz „wołaniem na pustyni”, że tak być nie musi. Jeśli więc miłosierdzie może być dzisiaj odbierane jako nowa twarz Kościoła,

to w istocie jest ono przypomnieniem pierwotnego zamysłu Boga w stosunku do świata i człowieka. I to właśnie w imię owego zamysłu a nie opisu świata w kryzysie, papież Franciszek z takim naciskiem powierza nam na nowo tajemnicę miłosierdzia.

Pierwszy artykuł został poświęcony zmarłemu nagle ks. prof. dr. hab. Janowi Decykowi, wieloletniemu pracownikowi Wydziału Teologicznego ATK/UKSW, którego był też przez dwie kadencje wicedziekanem. Autor koncentruje się głównie na ukazaniu jego profilu naukowego, jako liturgisty o znaczącym dorobku w zakresie teologii kultu zmarłych. W artykule z konieczności, ale przede wszystkim z szacunku i wdzięczności – autor był adiunktem śp. Profesora – nie udało się uniknąć pewnych wspomnień o zmarłym jako kapłanie, a może przede wszystkim człowieku. Do wyrazów szacunku i pamięci dołącza się niniejszym całe kolegium redakcyjne, którego członkiem przez długie lata aż do przejścia na emeryturę pozostawał śp. ks. prof. Jan Decyk, kształtując tym samym charakter naszego czasopisma poprzez publikowane artykuły i współpracę w zespole.

Kolejny artykuł, autorstwa ks. Zbigniewa Wanata, poświęcony został refleksji nad *Nadzwyczajnym Jubileuszem Miłosierdzia*, którego centrum, zgodnie z wolą papieża Franciszka, pozostawał sakrament pokuty i pojednania. W dużej mierze stało się tak, wykazuje autor, dzięki działaniom na tym polu podjętym przez poprzednika – papieża Benedykta XVI. W perspektywie miłosierdzia snuje swe rozważania nad karą doczesną ks. Sebastian Wiśniewski, konkludując, że jeśli kara się pojawia, to jest sprawiedliwa i nie ma charakteru niszczącego, pojawia się właśnie dlatego, że Bóg okazuje człowiekowi swoje miłosierdzie. Artykuł Izabelli Smentek jest próbą ukazania charytologii w jej bardziej personalistycznym wymiarze. Osobą, której Bóg okazał największą łaskę, jest Najświętsza Maryja Panna i tym samym pozostaje Ona niedościgłym wzorcem życia darami nadprzyrodzonymi. W kolejnym artykule, autorstwa ks. G. Bachanka, znajdujemy opis tajemnicy miłosierdzia w pismach polskiego świętego – abpa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego, który, niejako wbrew swym trudnym doświadczeniom życiowym, przedstawił perspektywę Bożej łaskowości możliwie szeroko. Miłosierdzie Boże realizuje się nie

tylko w życiu jednostek, ale także dziejach narodu i Kościoła powszechnego. W kolejnym artykule Ewa Smerecka dowodzi, że kategoria chrześcijańskiego miłosierdzia jest niewątpliwie zagadnieniem potrzebnym, istotnym i aktualnym wobec dynamicznie zmieniającego i rozwijającego się otoczenia. W tym przypadku dotyczy to transplantacji *ex mortuo*. Wobec coraz bardziej wysublimowanych i skomplikowanych przypadków dla zastosowania chrześcijańskiego miłosierdzia, niezbędny jest także równie pogłębiony namysł nad zasadnością nawoływania do wypełniania jego istoty. W kolejnym artykule ks. M. Kluz zastanawia się nad podstawami odpowiedzialności moralnej chrześcijan za misję ewangelizacyjną w świecie. Głoszenie Ewangelii jest najważniejszym powołaniem chrześcijańskim i tym samym świadectwem odpowiedzialności moralnej za tych, którzy nie poznali jeszcze Chrystusa. Wychodząc przede wszystkim od działalności Chrystusa, autor ukazał pierwszą wspólnotę wierzących, ich zawierzenie Chrystusowi, otwarcie na tchnienie Ducha Świętego i wreszcie działalność misyjną. W artykule ks. M. Filipczuka poruszony został problem formacji sumienia w aspekcie procesu rozwoju. Sumienie nie tworzy wrodzonej od początku gotowej struktury, lecz kształtuje się w normalnym rozwoju osobowości osoby ludzkiej w oparciu o genetycznie uwarunkowane zadatki do tegoż rozwoju, analogicznie jak do rozwoju intelektu, mowy, osobowości – dowodzi autor. Proces ten obejmuje głęboki obszar współczynników psychologicznych, warunkujących właściwą postawę moralną, a także stosowanie środków pedagogicznych i sakramentalnych, mających na celu uwrażliwienie sumienia.

Dział *Varia* pozostaje w organicznym związku z tytułem niniejszego numeru. Anglojęzyczny artykuł ks. J. Sobkowiaka dotyczy zaufania jako warunku poznania prawdy w kontekście antropologicznym. Rozwój człowieka – zarówno w wymiarze osobistym, jak i społecznym – zakłada odniesienie do prawdy. Poznana przez podmiot prawda jest jedynie cząstkowa. Tym samym komunikowanie jej musi zakładać ograniczoność i niepełność. Potrzeba zatem zaufania, konkluduje autor, które zakłada, że podmiot komunikuje tylko część prawdy, ale towarzyszy mu wola poznania całej prawdy.

Z kolei francuskojęzyczny artykuł ks. J. Grzywaczewskiego dotyczy działania Trójcy Świętej *ad extra* według Dydyma z Aleksandrii. Osoby Boskie, przekonywał starożytny teolog, posiadają jedną substancję, czyli naturę i działają wspólnie dla dobra ludzi. Cała Trójca Święta działa w sakramencie chrztu, cała Trójca działa w Kościele i cała Trójca działa w sercach wiernych dla ich uświęcenia i zbawienia. Ostatni artykuł, autorstwa ks. K. Niewiadomskiego, przypomina o scholastycznej dyspucie na temat znaczenia czynku zewnętrznego dla wartości moralnej czynu wewnętrznego. Św. Tomasz w *Sumie teologicznej* dowodził, że działanie zewnętrzne może zwiększyć intensywność działania woli, a więc akt wewnętrzny. Bł. Jan Duns Szkot w osiemnastej dyskusji kwodlibetalnej ukazywał odrębność aktu zewnętrznego i wewnętrznego, mimo łączącej ich relacji przyczynowości.

W bieżącym numerze zamieściliśmy trzy recenzje. Pierwsza z nich, autorstwa ks. S. Suwińskiego, przybliżyła obszerną pozycję o. P. Warchoła: *Krew i Woda – dar Miłości miłosiernej*. Jest to studium historyczno-teologiczne przebitego boku Chrystusa w literaturze teologicznej i duchowej. Na uwagę w opracowaniu zasługuje także współczesne ujęcie kultu Serca Jezusowego, zwłaszcza w odniesieniu do św. Teresy od Dzieciątka Jezus, św. Faustyny Kowalskiej i św. Jana Pawła II. Z kolei recenzja autorstwa ks. H. Seweryniaka dotyczy pokaźnego dzieła ks. K. Guzowskiego: *Duch Dialogujący. To Dialogemenon Pneuma. Zarys pneumatologii dialogalnej*. Recenzent poleca tę książkę wszystkim parającym się dogmatyką, a w jej obrębie pneumatologią, ale także duszpasterzom i świeckim poszukującym pogłębienia swego zaangażowania w dzieło Ducha Świętego w świecie. Jak zauważa ks. H. Seweryniak, nakreślona w dziele „pneumatologia dialogalna” staje się zarazem formą posługi samego autora, jako teologa i duszpasterza, w dziele łączenia nowej ewangelizacji z innymi formami życia Kościoła. Ostatnia recenzja, autorstwa ks. W. Bartochy, dotyczy książki dedykowanej wspomnianemu już śp. ks. prof. J. Decykowi. Jest to dzieło zbiorowe pod redakcją ks. K. Filipowicza. Ówczesnemu Jubilatowi zadedykowali swe artykuły wdzięczni przyjaciele, współpracownicy i uczniowie

z różnych ośrodków teologicznych Polski, w sumie dwudziestu jeden autorów. Wiodącym tematem zaś jest cnota nadziei. Artykuły zostały zgrupowane w trzech działach: życie moralne i duchowe, liturgia, katecheza i homilia.

Na koniec tradycyjnie zamieszczamy *Kronikę* Wydziału Teologicznego, obejmującą okres styczeń – czerwiec 2016 roku.

Jarosław A. Sobkowiak MIC, ks. Krzysztof Filipowicz